

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS NATIONAL SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS

TSHIVENDA LUAMBO LWA U ENGEDZA LWA U THOMA (FAL)

BAMMBIRI ǀA VHURARU (P3)

2021

MARAGA: 100

TSHIFHINGA: Awara 2½

Bammbiri ǀi ǀi na masiatari a 6.

NDAELA NA MAFHUNGOTHANGELI

1. Heḽi bammbiri ḽi na KHETHEKANYO THARU:

KHETHEKANYO YA A: Maanea (50)
KHETHEKANYO YA B: Zwibveledzwa Zwilapfu zwa Vhudavhidzani (30)
KHETHEKANYO YA C: Zwibveledzwa Zwipfufhi zwa Vhudavhidzani/
zwa Tsumbedzi/zwa Mafhungo (20)
2. Fhindulani mbudziso NTHIHI u bva kha khethekanyo INWE na INWE.
3. Nwalani nga luambo lune na khou lingwa ngalwo.
4. Thomani khethekanyo INWE na INWE kha siatari LISWA.
5. Ni fanela u pulana (tsumbo: mapa wa muhumbulo/nyolo/tshati ya nyelelo/maipfi a re khii na zwiḽwe), u vhalulula na u sedzulusa mushumo waḽu. Pulane yaḽu i tea u RANGELA maanea.
6. U pulana hoṽhe hu tea u sumbedzwa nga u ralo. Ni eletshedzwa u thutha pulane yoṽhe nga u tala mutalo u buḽekanyaho khayoy.
7. Ni eletshedzwa lwa tshoṽhe uri ni shumise ndangatshifhinga iyi yo anganywaho:

KHETHEKANYO YA A: Henefha kha minetse ya 80
KHETHEKANYO YA B: Henefha kha minetse ya 40
KHETHEKANYO YA C: Henefha kha minetse ya 30
8. Nomborani phindulo dzaḽu sa zwe ṽhoḽo dza nomboriswa zwone kha bammbiri ḽa mbudziso.
9. Neani phindulo INWE na INWE ṽhoḽo yo teaho.
10. Musi ni tshi vhala tshivhalo tsha maipfi, maipfi a re kha ṽhoḽo ye na nanga ha tei u katelwa kha itsho tshivhalo.
11. Nwalani nga vhudele nahone zwi no vhalea.

KHETHEKANYO YA A: MAANEA

MBUDZISO 1

Fhindulani mbudziso NTHIHI kha dza malo dzi tevhelaho. Vhulapfu ha phindulo yaṅu vhu vhe maipfi a u bva kha 250 u ya kha 300.

- 1.1 Lo vha ḍuvha lo ntakadzesaho vhutshiloni. [50]
- 1.2 Maanda nga u pfana zwi ḍisa mvelaphanda. [50]
- 1.3 Ngudamutakalo ndi ya ndeme vhutshiloni. [50]
- 1.4 Nnda ho vhifha, hu ṭoda muthu o vhala bugu. [50]
- 1.5 Vhulwadze ha Khorona ho shandukisa nyimele ya matshilele na kuitele kwa zwithu. Ṭaṭani ni tshi tenda kana ni tshi hanedza. [50]
- 1.6 Ṭalelani zwifanyiso zwi tevhelaho nga vhuronwane uri ni ḍo kona u ṅwala maanea ane a anana nazwo. Nangani tshithihi ni ṅwale ngatsho maanea aṅu. Maanea aṅu ni a ṅee ṭhoho yo teaho:

1.6.1

[www.black and white images]

[50]

1.6.2

[www.black and white images]

[50]

1.6.3

[www.black and white images]

[50]

THANGANYELO YA KHETHEKANYO YA A:

50

KHETHEKANYO YA B: ZWIBVELEDZWA ZWILAPFU ZWA VHUDAVHIDZANI

MBUDZISO 2

Fhindulani mbudziso NTHIHI kha n̄a dzi tevhelaho. Vhulapfu ha phindulo yaṅu vhu vhe maipfi a u bva kha 120 u ya kha 150.

2.1 VHURIFHI HA TSHISHAKA

Ṃwalelani khonani yaṅu vhurifhi ni mu rambe uri a ḁe u ni dalela nga iṅwe ya dziholodei ni mu vhudze nga zwithu zwine na ḁo ita.

[30]

2.2 NGANEAVHUTSHILO YA MUFU

Mudzulaphanda wa dzangano ḁa mbulungano ya haṅu o lovha. Inwi sa muṅwaleli wa ḁo dzangano, ṅwalani nganeavhutshilo ine ya ḁo vhaliwa nga ḁuvha ḁa mbulungo.

[30]

2.3 ADZHENDA NA MINETSE

Mudagasi u khou dzulela u khauwa muvhunduni wa haṅu. Vhadzulapo vha khou sumbedza u sa fushea nga nyimele iyi. Vhurangaphanda ha shango ho vhidza muṅangano.

Inwi sa muṅwaleli wa vhadzulapo ṅwalani adzhenda na minetse zwa muṅangano uyo.

[30]

2.4 INTHAVIYU

No ita khumbelo ya mushumo we na u vhona wo kungedzelwa kha iṅwe ya dziguranda. No vha na mashudu a u nangwa kha vhanzhi. Zwino no rambiwa u ḁo dzhenela inthaviyu ya mushumo uyo.

Ṃwalani nga ha inthaviyu ye na dzhenela.

[30]

ṂTHANGANYELO YA KHETHEKANYO YA B: 30

**KHETHEKANYO YA C: ZWIBVELEDZWA ZWIPFUFHI ZWA VHUDAVHIDZANI/
ZWA TSUMBEDZI/ZWA MAFHUNGO****MBUDZISO 3**

Fhindulani mbudziso NTHIHI kha tharu dzi tevhelaho. Vhulapfu ha phindulo yanu vhu tea u vha maipfi a u bva kha 80 u ya kha 100.

3.1 PHOSITARA

Tshilitshi tsha radio ya lushaka tshi khou da u dala kha vhupo ha hanu, ndivho i ya u mvumvusa vhadzulapo.

Nwalani phositara ine ya do divhadza vhadzulapo nga ha madalo ayo. [20]

3.2 DAYARI

No dzhenela mutangano wa tshiimiswa tsho diimisaho nga tshothe he ha vha hu tshi khou ambiwa nga ndila dzine vhaswa vha nga disikela mishumo ngadzo.

Nwalani dayari ya maduvha matanu ni tshi talutshedza zwe zwa vha zwi tshi khou ambiwa nga hazwo. [20]

3.3 MASIA

Ni khou shuma doroboni ya tsini na ha hanu. No vhona ho andadzwa mitengo ya fhasisa ya zwiliwa vhengeleni la Shoprite. No hambela murathu wanu uri a ye u renga zwiwe zwa zwiliwa izwo.

Laedzani murathu wanu u bva tshilitshini tsha bisi ni tshi shumisa masia na zwiwe zwiimiswa uri a kone u swika Shoprite ya afho zwo leluwa. [20]

THANGANYELO YA KHETHEKANYO YA C: 20
MARAGAGUTE: 100